

Aleg. 377

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o czynnościach w sprawie wprowadzenia w życie ustawy o włościach rentowych tudzież z uzasadnieniem preliminowanych wydatków na akcyę tworzenia włości rentowych.

Wysoki Sejmie!

Celem wprowadzenia w życie ustawy o „tworzeniu włości rentowych“, sankcyonowanej Najwyższem postanowieniem z dnia 17. lutego 1905 i ogłoszonej w dzienniku ustaw krajowych (Nr. 40) ma Wydział krajowy obowiązek wypełnienia szeregu czynności przygotowawczych, potrzebnych dla umożliwienia rozpoczęcia akcji na polu tworzenia włości rentowych, skoro nadejdzie właściwa chwila wejścia ustawy w życie, po wybraniu przez Wys. Sejm członków krajowej Komisji dla włości rentowych, po zatwierdzeniu przez c. k. Ministerstwo rolnictwa i skarbu statutu tejże Komisji, wreszcie po dojściu do skutku w drodze konstytucyjnej ustawy państwowej o przywilejach i ulgach dla działalności Komisji.

Działanie to Wydziału krajowego musiało z natury rzeczy skierować się przede wszystkim w celu wyjednania najwyższej sankcyi dla uchwalonej przez Wys. Sejm ustawy, a dalej w celu uzyskania u c. k. Rządu przedłożenia Radzie Państwa projektu ustawy, któraby przyznane zostały ulgi i przywileje, przyrzeczone przez c. k. Ministerstwo rolnictwa w reskrypcie z dnia 10. września 1904 L. 25076/5136 dla emisji listów rentowych, tudzież działalności krajowej Komisji dla włości rentowych. Pismem z dnia 30. grudnia 1904 LW. 117463, wystosowanem do c. k. Prezydium c. k. Namiestnictwa, upraszał Wydział krajowy c. k. Prezydium, by ze swej strony wyjednało jak najrychlejsze przedłożenie projektu ustawy o tworzeniu włości rentowych do Sankcyi, jakoteż wypracowanie przez dotyczące c. k. Ministerstwa przedłożenia w sprawie ulg i przywilejów administracyjnych i należytościowych dla akcji tworzenia włości rentowych. Pismem z dnia 7. marca 1905 L. 2634/pr. zawiadomiło Prezydium c. k. Namiestnictwa Wydział krajowy, że Najwyższem postanowieniem z dnia 17. lutego 1905 raczył Najj. Pan udzielić sankcyi projektowi ustawy „o tworzeniu włości rentowych“.

Wobec tego zwrócił się Wydział krajowy pismem z dnia 10. maja 1905 LW. 34319 do JE. Pana Ministra dla Galicyi i upraszał, by raczył ze swej strony poprzeć u c. k. Rządu centralnego wypracowanie i jak najrychlejsze przedłożenie do konstytucyjnego traktowania projektu ustawy o ulgach i przywilejach dla akcyi na polu tworzenia włości rentowych, a uzyskawszy wiadomość, że c. k. Rząd centralny przedłożył wspomniany projekt Radzie państwa (Aleg. 2347, XVII Seryi Sprawozd. stenogr. Rady państwa), wystosował Wydział kraj. do Prezydium Koła polskiego we Wiedniu pismo z dnia 26. czerwca 1905 LW. 60015 z prośbą, by Koło polskie sprawy tego przedłożenia nie spuszczało z oka i uzyskało jak najrychlejsze jej załatwienie. Dalszy przebieg sprawy znany jest ze sprawozdań dzienników; przedłożenie rządowe przekazane Komisji nie doczekało się załatwienia w ciągu wiosennej sesyi Rady państwa.

Mimo zwłoki, jaka stąd prawdopodobnie wyniknie, postanowił Wydział krajowy nie odraczać dalszych przygotowawczych prac w sprawie włości rentowych i po wypracowaniu statutu krajowej Komisji dla włości rentowych po myśli postanowienia §. 68 ustawy „o tworzeniu włości rentowych“ przedłożył go pismem z dnia 25. lipca 1905 r. LW. 72081 c. k. Prezydium c. k. Namiestnictwa z prośbą o wyjednanie jego zatwierdzenia przez c. k. Ministerstwo rolnictwa i skarbu. Do chwili wygotowania niniejszego sprawozdania nie otrzymał Wydział krajowy zawiadomienia o zatwierdzeniu statutu, a wobec tego nie podaje go przy niniejszem sprawozdaniu do wiadomości Wys. Sejmu.

Oprócz statutu krajowej Komisji dla włości rentowych ma Wydział krajowy w myśl postanowienia §. 49. ustawy „o tworzeniu włości rentowych“ wypracować i przedłożyć Ministerstwu skarbu i rolnictwa do zatwierdzenia bliższe przepisy „o formie i treści listów rentowych, o wysokości kwot, na które mogą opiewać poszczególne sztuki listów, liczbie kuponów, które mają być dołączone do każdego listu rentowego i o planie umorzenia listów rentowych“. Wypracowanie tych przepisów, związane ściśle ze sprawą ustalenia tekstu listów rentowych, musi czekać uchwalenia i sankcyonowania ustawy o ulgach i przywilejach przyznanych sprawie włości rentowych, ulgi te bowiem i przywileje będą musiały być podane szczegółowo w tekście listów rentowych z powołaniem dotyczących §§. wspomnianej ustawy. Przygotowane zatem przedłożenie w tej sprawie będzie wniesione, gdzie należy, skoro tylko ustawa o ulgach stanie się faktem.

Sprawa wprowadzenia w życie ustawy „o tworzeniu włości rentowych“ wymagać będzie już od pierwszej chwili ofiar ze strony funduszu krajowego, w myśl bowiem postanowienia §. 41. tejże ustawy fundusz krajowy ponosić ma „wydatki potrzebne na utrzymanie krajowej Komisji dla włości rentowych“ łącznie z wynagrodzeniem jej organów i odszkodowaniem za ich podróże oraz pełnienie służby poza miejscem siedziby Komisji. Wydział krajowy, licząc na to, że w ciągu roku 1906 będzie mógł rozpocząć działalność opartą na ustawie „o tworzeniu włości rentowych“, ma zaszczyt przedłożyć niniejszem Wys. Sejmowi wniosek uchwalenia w Rubr. X. poz. 340 a) budżetu wydatków funduszu krajowego ryczałtu w kwocie 25.000 K. do dyspozycyi Wydziału krajowego na wydatki połączone z urzędowaniem krajowej Komisji dla włości rentowych w ciągu roku 1906. Ryczałt ten obejmuje wydatki: 1) na pokrycie kosztów podróży i dyet członków Komisji; 2) na płace personalu Biura Komisji, które Wydział krajowy ma w myśl §. 44. ustawy „o tworzeniu włości rentowych“ zorganizować, wyznaczając wysokość poborów każdego funkcjonariusza; 3) na pokrycie kosztów oszacowania włości rentowych; 4) na zaliczkowe w zastępstwie stron pokrycie kosztów połączonych z tworzeniem włości rentowych w tych wypadkach, w których w myśl §. 42. ustawy „o tworzeniu włości rentowych“ nie będą koszta badania podań pokryte wprost z funduszu krajowego; wreszcie 5) na pokrycie kosztów badania podań wprost z funduszu kraj. w tych wypadkach, w których w myśl §. 42. powołanej ustawy ma Komisya dla włości rentowych prawo nie żądać zwrotu tych kosztów od wnoszących te podania. Ryczałt powyższy ogranicza Wydział krajowy do sumy łącznej 25.000 K., licząc się z tem, że przedewszystkiem akcyja wedle wszelkiego prawdopodobieństwa nie obejmie całego

roku, lecz tylko jego część, że dalej na razie nie będzie wymagać rozwinięcia w urzędzeniu i organizacji biura Komisji całego aparatu odrazu, lecz, że organizacja ta w miarę rozwoju czynności będzie mogła być stopniowo uzupełnianą. Zarazem zaznacza Wydział krajowy, że wedle zamierzonej organizacji biura dążyć będzie do zapewnienia akcji na polu tworzenia włości rentowych warunków jak najsprężystszego działania z zachowaniem na oku koniecznej oględności w wydatkach.

Obok tych wydatków, które objęto powyższym ryczałem, zachodzi konieczność dotowania z krajowego funduszu „funduszu rezerwowego listów rentowych“, ażeby w pierwszych latach akcji tworzenia włości rentowych zapewnić finansową pewność oprocentowania tych papierów. Konieczność ta wypływa wprost z postanowień ustawy „o tworzeniu włości rentowych“. W myśl mianowicie postanowienia §. 56. tejże ustawy „ma posiadacz listu rentowego prawo do podjęcia odsetek listu rentowego, które przypadają półrocznie z dołu, w dniu zapadłości kuponu“, — z postanowienia tego płynie więc dla kraju, jako emitującego listy rentowe, obowiązek wypłacenia posiadaczom listów owych odsetek, czyli kuponów. Fundusze na wypłatę kuponów winny się gromadzić w „funduszu oprocentowania listów rentowych“ (§. 61. ustawy), do którego w myśl §. 62. ustawy wpływają te części rent, opłacanych przez właścicieli włości rentowych, które są przeznaczone na oprocentowanie pożyczek rentowych, cała bowiem renta jest tak wymierzona, że w 56, względnie 52 latach ma umorzyć i oprocentować pożyczkę. Gdyby od obowiązku opłacania rent nie było przewidzianych w ustawie wyjątków, fundusze na wypłatę kuponów potrzebne musiałyby się znaleźć zawsze w dostatecznej sumie w „funduszu oprocentowania listów rentowych“. Ustawa jednak wyjątki takie przewiduje, a mianowicie: po pierwsze: w §. 15, gdzie mówi o przyznaniu „roku wolnego“, stanowiąc, że opłacanie renty w razie przyznania „roku wolnego“ ma się rozpocząć dopiero po upływie roku od dnia wypłaty pożyczki, powtóre w postanowieniu §. 16., gdzie mówi o ściąganiu zaległych rent i przepisuje, że „jeśli właściciel włości rentowej nie uścił renty w terminie jej płatności, a nie zachodzą szczególne okoliczności, któreby nakazywały natychmiastowe ściągnięcie renty, natenczas winna krajowa Komisya dla włości rentowych przedewszystkiem dłużnika upomnieć, wyznaczając mu równocześnie odpowiedni termin do spłaty renty, po którego bezskutecznym upływie mogą być wdrożone kroki do przymusowego ściągnięcia renty“. W pierwszym razie przewiduje więc ustawa możność zwłoki w opłacaniu renty na rok, w drugim nie oznacza terminu zwłoki, pozostawiając jego określenie krajowej Komisji dla włości rentowych. W jednym i drugim razie przyznanie zwłoki spowodować musi w „funduszu oprocentowania listów rentowych“ brak, który musiałby pociągnąć za sobą niemożność wypłacenia kuponu. By temu zapobiedz, przepisuje ustawa w §. 61. al. c) utworzenie „funduszu rezerwowego listów rentowych“, którego przeznaczeniem jest w myśl §. 64. pokrywanie możliwych braków w „funduszu oprocentowania i umorzenia“, a który tworzyć się ma: a) z części funduszu oprocentowania i umorzenia przypadających na zadawnione kupony i listy rentowe; b) z kwot wpływających tytułem odsetek zwłoki; c) z oprocentowania funduszy wymienionych w §. 61. ustawy, a więc „funduszu oprocentowania“, „funduszu umorzenia“, i „funduszu rezerwowego listów rentowych“; d) z innych ewentualnie osiągniętych przychodów. Zbędnemby było dowodzić obszernie, że wszystkie te źródła dochodów „funduszu rezerwowego“ w pierwszych latach akcji tworzenia włości rentowych mogą nader skromnie tylko zasilać fundusz rezerwowy, podczas gdy właśnie w tych pierwszych latach braki w funduszu oprocentowania zarówno z tytułu „wolnego roku“, jak z tytułu uzasadnionych gospodarczo zwłok, często koniecznych ze względu na trudności, jakie będą miały do zwalczania świeżo powstałe gospodarstwa, będą niewątpliwie znaczniejsze. Braki te musiałby pokryć kraj, jako w myśl §. 46. ustawy odpowiedzialny za zobowiązania, płynące z emisji listów rentowych, gwarant tychże listów. Ażeby uniknąć nie dających się z góry w preliminarzu funduszu krajowego przewidzieć wydatków z tego tytułu, a nadto, by listom rentowym zapewnić tem korzystniejsze na

targu pieniężnym stanowisko, postanowił Wydział krajowy przedłożyć Wysokiemu Sejmowi wniosek dotowania „funduszu rezerwowego listów rentowych“ corocznie kwotą 25.000 K. przez lat 10, zastrzegając zwrot tej dotacji funduszowi krajowemu z chwilą, kiedy „fundusz rezerwowego listów rentowych“ wzrośnie do wysokości dostatecznej dla spełniania swego przeznaczenia.

Opierając się na powyższem sprawozdaniu, Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego o czynnościach, mających na celu wprowadzenie w życie ustawy „o tworzeniu włości rentowych“.

II. Sejm uchwała wstawienie w Rubr. X. poz. 340 a) budżetu wydatków funduszu krajowego na rok 1906 kwoty 25.000 K. tytułem ryczałtu na koszt urzędowania krajowej Komisji dla włości rentowych, kosztu jej biura i jego czynności.

III. Sejm uchwała wstawienie w Rubr. X. poz. 340 b) budżetu wydatków funduszu krajowego na r. 1906 kwoty 25.000 K. tytułem I. raty z dzieściolecia na dotowanie funduszu rezerwowego listów rentowych Król. Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Ks. Krakowskiem sumą 250.000 K., zastrzegając zarazem, iż suma ta winna być funduszowi krajowemu zwróconą, skoro wspomniany fundusz rezerwowego wzrośnie z dochodów własnych, przewidzianych w §. 64. ustawy „o tworzeniu włości rentowych“, do kwoty dostatecznie zabezpieczającej spełnianie jego przeznaczenia.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstw. Krakowskiem.

Marszałek krajowy:

S. Badeni w. r.

Sprawozdawca:

Dr. Tadeusz Pilat w. r.

Członek Wydziału krajowego.